

Kaniksamanın rahatlatıcı korkunçluğu

**DENİZ ZEKA
MELTEM SEZEN KILIÇ**

■ **MK:** Cumhuriyet gazetesindeki köşenizi takip ediyoruz. Türkiye'nin ve dünyanın nabzını tutuyorsunuz. Gergedan'ı okurken orada anlatılanlarla başka bir platformda yeniden karşılaştık. Çok sert, çok çarpıcıydı. Bir ordan bir burdan tokatlıyor insanı. Köşe yazılarında daha mı çok acıtıyor kurgu içinde olması acaba?

yazıları doğrudan, bugün başımıza gelenlere dair kelamlar. Bugün, doğrudan başımıza gelenler çok sert, çarpıcı hatta hırpalayıcı ve tehlikeli. Biz hâlâ sanki bugün, doğrudan başımıza bunlar gelmiyormuş gibi yaşıyoruz. Tehlikenin farkına varmamakta ısrarcıyız. Körlük daha konforlu, uyum daha güvenli sanırız. Konforumuzu kaybetmenin somut sonuçlarını yaşarken, uyum yüzünden içine çektiğimiz tehlikenin en ağır şekillerde bedellerini öderken bile, bunlar başımıza nasıl geldi, neden geldi diye soracak kadar şüursuzuz. İşte hikâyelerde, o kurgu metinlerde bu dehşet verici halimiz var. Can, acıyorsa o yüzleşmeden dolayı acıyor. Bedensel acı, vücudumuzda bir organ ya da dokuda tehdit oluştuğunda bize sinirler yardımı ile haber vermesine denilir. Bu tehlikenin bize bildirim halidir. Acı duyumu sinirler yolu ile beyne iletilir, böylelikle biz de acıyan tarafımıza tedavi uygulamak ve acıya neden olan tehlikeyi ortadan kaldırırsınız. Bu yüzden bedende tehlike anında duyulan acının yararı vardır. Aynı şekilde duygusal acılar için de geçerli.

■ **DZ:** Kurgu içinde daha mı iyilik/güzellik/ umut bekliyoruz da bu kitap bizi bu kadar çarpıtı?

Umut için, iyiliği, güzelliği, umudu hak edecek bir hayat yaşamak gerektiğini düşünürüm. Emek

Bu çağda hiçbir politik düzenin insanoğlunun derdine deva olamaması, acaba insanın içinde onu her daim kötü, umutsuz kılan bir özün varlığından mı geliyor? sorusuyla nicedir kanıksadığımız kesif karanlığın içinden çıkmaya çalışırken Mine Söğüt'ün, bizi derinden çarpan 'Gergedan' kitabı geldi oturdu hayatımıza. Sorularımıza, sorgulamalarımıza yanıt bulur muyuz diye sarıldığımız kitap, bizi başka deli sorularla karşılaştırdı

vermeden, çaba göstermeden sadece kurguda pozitif bir gelecek tahayyül ederek bir şeyleri değiştiremeyeceğimizden, aksine sanal bir tatminle daha da tepkisz bir ruh haline teslim olacağımızdan kaygılanırım. Tıpkı soyut resim yapabilmek için nasıl temel anatomik resim bilgisine sahip olmanız gerekirse, umuda dair doğru bir kurguyu inşa edebilmek için de o umuda neden ihtiyacımız olduğu gerçeğiyle, başımıza ne geldiğinin bilinciyile algımızı temellendirmemiz gerekir. O yüzden kötümser değil ama gerçekçi olmayı öneriyorum yazarken. Hatta yaşarken. Umudun benim için o yüzleşmede, farkındalıkta. Bundan doğacak itirazda.

■ **MK:** Orta sınıfın ayılması/gergedanın uyanması kadar zor herhalde? Orta sınıfın uyanması sorunu çözer mi?

Sorun ancak sınıfsız bir dünya ile çözülür. İnsanların tüketim ve üretim güçlerine göre birbirinden ayrılmadığı, ahlaki değerlerin sorgulanıp, en baştan bambaşka endişelerle yeniden belirlendiği bir uygarlık hayal etmediğimiz sürece, aynı sorunları yaşamaya devam edeceğiz. Bu hayali kurmaya maalesef insanlığın cesareti yok. Ama bu korkunç düzeni devam ettirmeye var. Sistem bu devamlılık için gereken tüm silahlarla donanmış şekilde korunuyor.

İnsanlar kendilerini o silahlar karşısında güçsüz hissediyor.

■ **DZ:** Orta sınıfta olmayan cesaret nedir?

Korkuyla ilişkimiz sorunlu. Korkunun bize

faydası nedir, onun odağını kaçırmışız. Acı gibi korku da bir uyarıcıdır. Korkarız ve kendimizi dışardan gelecek tehlikelere karşı koruruz. Biz korkuyoruz ve kendimizi o korku yüzünden tehlikenin kucağına atıyoruz. Kaçağımız yönü şaşırma durumdayız. İnsanlığın pusulası baştan beri bozuk.

■ **MK:** Aile ölüyor öyküsü çok çarpıcı. Tıpkı eski hayat bilgisi kitaplarındaki aileleri hatırladım. Anne yemek hazırlar. Baba televizyon izler. Çocuk yerde oynar. Sanırım Gergedan'da yazdığımız gibi kutsal ailenin devamı için yaşamın kuyusunda seyirci olarak kalmalıydık? Bu gergedanlaşan insandan beklenen bir şey mi? Orta sınıf uyanıldığında mı düzelecek her şey?

Orta sınıf başına bir şey gelecek, sınıfının kısıtlı kazanımları elinden alınacak kokusuyla yaşar. O yüzden üretimdeki ve tüketimdeki rolünü canı pahasına sürdürmeye programlanmıştır. Çok sert bir çekirdek duygunun etrafına inşa edilen hayatın karıncasıdır. Uykusu derindir. Kaybetmenin bir kazanım olabileceği paradokstür ve uyanabilmesi için sıkı sıkıya sahip çıktığı ahlaki değerlerinden vazgeçecek noktaya gelmesi gerekir. Aile ve devlet kavramlarını ve bu kavramları kutsallaştırarak dogmatik düşünce yapısını değiştirmedikçe gergedanlaşması kaçınılmazdır. Kendi varlığını, hayata ona sistemin aşılacağı umut çerçevesinden baktığı sürece sorgulayamaz. Sistem dışına çıkıp kendi varlığına karşılık bakmak zorundadır. O noktada da canı acır. Acısı geçsin diye sistemin içinde kalır. Daha çok canı acır. Evet bu bir uykudur. Yediği, içtiği, tükettiği her şeyde, buna duygular da dahil çok güçlü bir uykuyu ilacı vardır. O yüzden yeme, içme, tüketme hatta sevme alışkanlıklarını değiştirmesi,

kutsallarından silkelenmesi ve kendi gücünün farkına varması gerekir.

■ **DZ:** Kitap boyunca yüreğimin üstünde bir gergedan oturdu. O gergedanın da derisine hiçbir şey işleliyordu, o da çok derin bir uykudaydı, uyanması çok zordu. Kıyıya vuran cesetler, öldürülen kadınlar, teavüz edilen çocuklar, kendi karanlık hikâyesinin içinde kutsallığa sarılan aileler... Tüm bunlar o uykudaki gergedanın rüyasına bile giremiyor mu?

Giriyor ve o bunu gerçekten bir rüya sanıyor. Uyanınca geçecekmiş gibi yaşıyor. Sorun da tam burada. Başımıza gelen korkunç şeyler bir rüya değil. Gerçek. Hem de gerçeğin en sertinden. Biz bunu bal gibi biliyoruz. Bilmiyor gibi davranmamız ve ancak bir sanat yapıtında, bir kurguda karşımıza çıktığında bu gerçekle sarsılmamız aslında bize bizi en doğru biçimde anlatan hal. Meseleyi buradan didiklemeğe başlamak bile önemli bir farkındalığı tetiklemeğe yeterli.

■ **MK:** Kitaptaki öykülerin her biri, hayatın nasıl koca bir mezbahaya dönüştüğünü sert bir şekilde anlatıyor. Öyküler, yapbozun parçaları gibi bir araya geldikçe derisi kalınlaşmış, derin uykusundan kimsenin uyandıramadığı bir gergedan ortaya çıkarıyor. Bu gergedanlaşmanın sebeplerini neye bağlıyorsunuz?

İnsanın en büyük çıkmazlarından biri soruların olması ama cevapların olmamasıdır. Bilinçlidir ama bilgiden yoksundur. Muhtemelen bilgeliliğe doğru bir yolculuktadır ama bilgeliliğin talep ettiği sabra sahip değildir. Bu da onu hırçın ve tehlikeli yapar. Hem doğaya hem de kendine karşı. Kendinden korkar. İşte hayatı böyle biçimlendiren de bu korkudur. Korkunun kodlarını çözmeye başlarsa kendi kodlarını da çözer. İsterse o kodları bambaşka bir şekilde yeniden belirler. Biz şu anda kendisini güçlü zanneden ama bu zanyüzünden güçsüzleşen ve asıl gücünü ne olduğunu fark edemeyecek kadar körleşen insanlığın acısını çekiyoruz. Aslında bir hapisane yok. Aslında insanın yapamayacağı ve değiştiremeyeceği hiçbir şey yok. Biz ne istersek o olur. Hayata buradan bakmayı akıl ettiği anda insanlık isteklerini ve korkularını masaya yatırabilir. Ve o masadan bambaşka bir halle yeniden doğabilir.

